

ΣΑΜΟΘΡΑΚΗ*

(ΤΟ ΝΗΣΙ)

Ἐνθ' ἄρ' ὄγ' ἐξ ἄλλος ἔχει ἰών, ἐλέκτε
δ' Ἀχαιοί,
Τρωῶν δαμναμένους, Αἰ δὲ κρατερώς
ἐνεμέσσα

Ἐκεῖ στεκόμουν πού εἶχε σταθεῖ ὁ θεὸς θυμωμένος καὶ χολόσκανε μετὸν Δία. Κάθε πέτρα ἐλληνηκὴ τί εὐγενικὴ πού εἶναι! Κάθε μιὰ εἶναι πατημένη ἀπὸ κάποιον θεό. Στάθην καὶ κύταξα. Ἦσαν πυκνὰ φορτωμένοι ἀπὸ καλοκαιριάτικους ἀχνούς ὁ ἀέρας πού μόλις φαινόταν ἢ Ἰμπρο, ἢ Ἀθίμνο, ἢ Μισσηλίη, τὸ Ἅγιον Ὅρος, ἢ Θάσο καὶ ἢ Ρούμελη. Ἀποκάτω μου ἀπλονόταν ἐλάκερο τὸ νησί μὴ τὰ γραμμένα σύνορά του. Ἡ ἀνατολικὴ μεριά ἦταν ἄλλη ξερὰ, φαλακρὰ καὶ κίκαλα βουνῶν καὶ μύτες κάψαλα. Ἐκεῖ ζοῦν τὰ ἀγριοκάτσικα. Ποιὸς θὰ πᾶει νὰ τὰ κυνηγήσει στὰ ἀπάτητα κορφοβούνια; Κάποτε ὅμως ξεφεύγουν καὶ τὰ ἡμέρα καὶ πᾶν κοντὰ στὰ ἄγρια, καὶ τότε οἱ Σαμοθρακίτες, ἄλλα ἀγριοκάτσικα, πετιοῦνται καὶ αὐτοὶ στὰ μυτερὰ κορφοβούνια κυνηγώντας καταπῶδι τὰ γίδιχα τους. Τὸ βορεινὸ τὸ πλάγι ὀλοσκέπαστο ἀπὸ φυτὰ καὶ ρεματιῆς μετὰ πολλὰ νερά. Ὁ πύργος τοῦ Φονιά δὲ φαίνεται, οὐδ' ὁ Φονιάς ὁ ἴδιος, ἢ ἄγρια ρεματιὰ πού κατεβάξει νερά καὶ νερά μετὰ τις βροχὲς καὶ παίρνει, εἰ βρεῖ στὸ δρόμο της, πέτρες, δέντρα, ἀνθρώπους. Ἀλλὰ κάτω στὸν κάμπο ἄμα κατεβεῖ στὴν Κλαδερὴ κάνει καλὰ χωράφια. Ἐκεῖ στὸ βορεινὸ πλευρὸ τοῦ νησιοῦ εἶναι καὶ ἡ μεγάλη ἢ σπηλιά. Ἰσως ἐκεῖ ἐμνησκε ἢ Ἐκάτη καὶ τὴ νύχτα, μυστικὰ, τῆς θυσίαζαν οὐλοῦς. Ἰσως ἐκεῖ ἔφυγαν γὰρ νὰ κρυφτοῦν καὶ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴ σφαγῆ, οἱ περισσότεροὶ νησιῶτες ὅταν τοὺς κυνηγοῦσαν οἱ Τούρκοι. Μὰ τοὺς βρῆκαν καὶ τοὺς ἔσφαξαν ὅλους οἱ Τούρκοι χωρὶς ν' ἀντισταθεῖ κανεὶς τους. Στὸ νότιο πλάγι εἶναι ἀμμουδιῆς καὶ ἐλαιῶνες καὶ ἓνα κατατόπι πού ἔχει τις καλλίτερες ἐλιές, ἢ Κοιτάδα. Καὶ καὶ πάρα πέρα στὴ δυτικὴ μεριά εἶναι οἱ Μακρολιές, τὸ Ξεροπόταμο καὶ τὸ μετόχι.

Ἦσαν μὲν τὰ ἔδειχνε ὁ Σαμοθρακίτης μετὰ τὰ ὄνόματά τους ἔλεγε ὄνόματα καὶ ἄλλα ὄνόματα πού ἀκόμα ἀντιλαλοῦν γλυκὰ στ' αὐτιά μου, Ἀκρω-

*) Ἡ ἀρχὴ στὸν ἀριθμὸ 355.

τήρι, Ἀγκιστρος, Σκεπαστό, Λουλούδι, Σφεντάμι, Ἀπόδαυλος, Κήπος, Κρεμαστό-νερό, Παναγία ἢ Κρεμώτισσα, Βάτος, Ἄμμος, Λάκωμα, Κουρμπέτι, Ἀλώνια, Μαλαθρία, Καρυώτες καὶ Καμαριώτισσα, ὄνόματα κάμπων καὶ ὄνόματα βουνῶν, καὶ ὄνόματα γιαιῶν, βρυσῶν καὶ ποταμῶν. Ὅλα ἤθελα νὰ τὰ μάθω διψοῦσα γνώση, γιὰτὶ στὰ ὕψη ἐκεῖ πού στεκόμουν ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιο τὸ μεσημεριανὸ καὶ μέσ' στὸν ἀνεμο πού με τὴλίγε, ἢ ἀγάπη μου γιὰ τὸ νησί ἦταν ἔρωτας καὶ μ' ἔκαιγε. Ἦθελα νὰ μάθω κάθε γωνιά, κάθε κώχη, κάθε ἄκρη τοῦ νησιοῦ, καὶ κάθε πέτρα καὶ πετραδάκι, κάθε φυτὸ καὶ κάθε ζωντανό. Ἦθελα νὰ φιλήσω τὸν ἀέρα πού χάζιδε μετὰ τέτοια ὄρμη τὸ ψηλοβούνι. Ἦθελα νὰ μετρήσω τὰ ὕψη καὶ τὰ βᾶθη, νὰ λογαριάσω τὰ μάκρη καὶ τὰ πλάτη, νὰ φωτισθῶ, νὰ μάθω τ' ἀπόκρυφα ἐλα καὶ ἐλα τὰ μυστικὰ, νὰ βάλω τ' αὐτὶ μου παντοῦ, νὰ γρηκῆσω τις φωνές, ν' ἀκούσω τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολὺ παλιὰ, νὰ τρέξω ὀλοῦθε νὰ πιλαλήσω, νὰ δῶ τόπων ὁμορφίεσ γιὰ νὰ χαροῦν τὰ μάτια μου, νὰ μάθω κάθε κατατοπιὸ τὸ ὄνομα, νὰ γνωρίσω τοὺς νησιῶτες ὅλους, νὰ νοιώσω τὴν ψυχὴ τους, νὰ μάθω τί ἦταν πρὶν τὸ νησί καὶ τί εἶναι τώρα καὶ ἴσως τί θὰ γίνῃ ὕστερα, τί τοῦ μέλλεται τοῦ νησιοῦ νὰ γίνῃ καὶ νὰ πλαγιάσω χάμω, ν' ἀκουμπήσω τ' αὐτὶ μου στὸ χῶμα νὰ νοιώσω τοὺς παλμούς, τὴ ζωὴ καὶ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀγαπημένου καὶ ν' ἀγκαλιάσω τις κατάξερές τις πέτρες τις γυμνές νὰ τις φιλήσω, ὡ ἔρωτα μεγάλη καὶ καυτερὴ γιὰ τὴ γνώση, ὡ ἔρωτα λάθρα, μετὰ πῆρες ὅλον ἐκεῖ στὴν ἄκρη τοῦ βουνοῦ ἐνὸς ὀλοζώντανου νησιοῦ, ἀγαπημένου.

Καὶ ὁ Σαμοθρακίτης ὅλο ἔλεγε τὰ πράματα πού μ' ἄρεσαν καὶ τὰ παλιὰ μού φαίνονταν νέα.

— Κοιτάδα εἶναι τὸ μέρος ἐκεῖ δὲ κάτω τὸ δασὸ μετὰ τὰ δέντρα. Ἐκεῖ εἶναι τὰ καλλίτερα ἐλιστάσια, εἶναι καὶ μιὰ πορτοκαλιά ἐκεῖ ἢ μόνη πού φύτρωσε στὸ νησί μας. Στὸν Ἄμμο πού εἶναι φυτεμένες ἀπιδιὰς βγαίνουν τὰ καλλίτερα ἀπιδιὰ. Ἀμπέλια τρεῖς μονάχα ἔχουνε τώρα. Ἐναν καιρὸ ἦτανε περισσότερα μὰ τὰ ἔβρανε ἢ ἀρρώστια. Σὲ κείνη τὴν κορφή εἶναι τὸ παρεκκλήσι, ὁ Προφήτης Ἡλίας . . . Ἐίρεσις, ἔχει φίδιχα τὸ νησί μας . . . Πολλὲς κούκλες μαρμαρένιες κάψαμε μετὰ τις βρισκαμε παραχωμένους, τις ξιθάδαμε, τις βάζαμε στὸ καμῖνι καὶ γινόντουσαν ἀσέβητες . . . Τὸν παποῦ μου τότε σφάζαν οἱ Τούρκοι τὸν καιρὸ τοῦ χαλα-

μοῦ . . . Γιὰ νὰ γλυτώσει ἢ γυναῖκα του πέταξε ἀπὸ τὰ βράχια φεύγοντας ἓνα παιδί της βυζανιάρικα . . .

Ἀυτίκα δ' ἐξ ὄρεος κατεβήσαιο παιπαλόντος
[κραιπνὰ
ποῖ προβιβύ; τρέμε δ' οὔρεα μακρὰ
[καὶ ὕψη
ποσὶν ἐπ' ἀθανάτοισι Πουσειδαίουσιν Ἰόντος.

Ὅταν κατέβαινε τὸ ἀπάτητο τὸ μακρὸ βουνὸ ὁ θεός, ἀπὸ καὶ πού πήγαίνα καὶ γὼ τώρα, ἔτρεμε καὶ τὸ βουνὸ καὶ τὸ δάσος ἀπὸ τὰ ἀθάνατα πατήματα του. Καὶ ὅταν κατέβαινα ἐγὼ, τὸ βουνὸ δὲν ἔτρεμε καὶ τὸ δάσος τὸ εἶχαν κάψει καὶ τὸ εἶχαν κάμει κάρβουνα οἱ Σαμοθρακίτες, ὅπως ἔκαμαν ἀσέβητα τὰ ἀγάλματα.

Ἦταν ἀπομεσήμερα καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπάνεμο· δύσκολα κατέβαινα γιὰτὶ γλιστροῦσαν οἱ ξερὴ ζωμένες πέτρες πού τις χτυποῦσε ὁ ἥλιος καὶ πύρροναν τὸν ἀέρα. Παράσαμε τὴ ρεματιὰ πού τὰ νερά της ἔραγαν τὴν πέτρα καὶ τὸ βουνό. Μὰς εἶδαν κ' ἔφυγαν φοβισμένα κατὰ τὰ κατσάβραχα μερικὰ ξεμοναχιασμένα γίδια. Παρπατοῦσαμε τώρα στὸν ἀντικρινὸ ἔχτο πού ἦταν πλαγιά ὅλο πέτρα, βράχια καὶ λιθάρια μακρὰ ἐφεγγε ἢ θάλασσα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ μεσημεριοῦ καὶ δεξιὰ ὕψονόταν βουνὸ ἀπότομο ὀργωμένο ἀπὸ τις βροχές, μετὰ χαμόδεντρα πού φύτρωναν ἀριὰ καὶ πού. Εἶδα ἔξαφνα ἓνα κοπάδι ἄσπρα ἄλογα πανόμορφα πού ἔβρασαν στὴν ἐρημιὰ, ὅταν ἀνάγλυφα τοῦ Παρθενῶνα. Μόλις μὰς ἐνοιώσαν, σήκωσαν τὰ περὶ ἄνα κεφάλια τους, μὰς κύταξαν μιὰ στιγμὴ καὶ ἔφυγαν τρεχάτα κοπαδιαστά, τὰ καλοφτειασμένα τὰ ἄσπρα ἄλογα, τὰ νησιώτικα, τ' ἀγριεμένα. Κύταξα πολλὴν ὥρα περιμένοντάς τα στὴν ἀντικρινὴ ράχη νὰ τὰ ξαναδῶ, μὰ εἶχανε χαθεῖ.

Χάσαμε τὸ μονοπάτι καὶ πείσαμε σὲ μιὰ κατηφορὰ ντυμένη πυκνὰ χαμόκλαδα ἀγκυθωτά, μπλεγμένα κέδρα, πρινάρια καὶ σπάρια. Καὶ ὅλα μού κεντοῦσαν τὰ ποδάρια. Ἄριστορὰ καὶ χαμηλὰ μού ἔδειξε ὁ ὀδηγός μου τὴν Παναγία τὴν Κρεμώτισσα, ἐκκλησιὰ σκαρφαλωμένη σ' ἓναν γκρεμὸ μετὰ μερικὰ δέντρα. Πέρα φαίνονταν μιὰ ἀπαλότατη ἀμμουδιὰ ἀνάμεσα στὰ βουνὰ πού ἀνοίγονταν, καὶ πάλι ἢ θάλασσα μιὰ ὁμορφιὰ καίτουσαν πάρα πέ-

νικὰ καὶ φαρμακεμένα κ' οἱ κάρτες οἱ γελοιογραφικές. Μιὰ ἀπὸ αὐτὲς παρίστανε τὸ Δὸν Κιχώτη καὶ θάλα σὲ κοκκαλιάρικο ἄλογο, νὰ χυμᾷ μ' ἓνα χοντρότατο κοντάρι σὲ κάποιους ἀνεμόμυλους πού φαντάζανε στὰ βᾶθη τοῦ ἔριζοντα, εἰρηνικὰ καὶ ἀθῶοι καὶ ἀνοποφίστατοι.

Μιὰ ἄλλη παρίστανε τὸν Ἰάκρο πού ἀνάερα, μετὰ τὸ κεφάλι μέσα στὰ πόδια του, κουδριαστὰ γκρεμιζότανε ἀπάνω στὸ πέλαγο καὶ τὰ φτερά του χίλιχα κομμάτια εἶσαν καὶ ἀκροπετούσανε στὸν ἀνεμο, ὅταν πούπουλα.

Ἔτσι, τις πρῶτες μέρες, μόνο γράμματα κοροϊδευτικὰ τοῦ στέλνανε.

Ἦσαν, σιγὰ-σιγὰ—ὅταν τὰ στυλιὰ πού ἐν δὲν τὰ φοβερίσεις χυμοῦν ἀπάνω σου—παίρνανε θάρρος, τὸν σιμώνανε, τὸν περικυκλώνανε, τὸν παίρνανε ἔοπισω καὶ γαυγίζανε. Δὲν μποροῦσε πιά νὰ μπεῖ σὲ κερνετο ὅπου συχναζανε συμπατριώτες του. Εὐτὺς ὅς ἐμπαινε, ἓνα σούσουρο σιγοῦσε πούσε κ' ἓνα χάχανο ἀπὸ συγκρατημένα γέλια.

— Κύριε Ἀττεριάδη, ὄριστε! ὄριστε!
Κι αὐτὸς προχωροῦσε νὰ πᾶει νὰ τοὺς βρεῖ—κ' ἓνας πάντα ἀστέρις βρισκότανε τότε, σηκωνότανε, ἀπλωνε μεγαλόπρεπα τὸ χέρι του καὶ φώναζε,

κάνοντας τὴ φωνὴ τοῦ Ὀρέστη:

— Ὀρκίζεστε;

Τὰ γέλια ἀκράτητα πιά, τρηνταχτά, ξεποῦσανε. Ὅλο τὸ κερνετο πετιότανε στὸ πόδι νὰ δεῖ τί τρέχει. Καὶ τὰ γκεροῦνια γελούσανε καὶ αὐτὰ χωρὶς νὰ ξέρινε γιὰτὶ, κ' ἢ πετρῶνα στὸ ταμεῖο μετὰ κόπο μπόρειε καὶ κρητοῦσε τὴ σοβαροῦνη της.

— Λόγο! Λόγο! Λόγο!

ἀρχίζανε ἔλοι καὶ γαυγίζανε—κ' ἔσκυρτε κ' ἔδριζε μέσα στοὺς ὄμους του τὸ κεφάλι ὁ Ὀρέστης κ' ἔφρυγε κατακόκκινος ἀπὸ τὴ ντροπὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀγανάχτηση καὶ πῆγαινε σπῖτι του, σύντοιχα-σύντοιχα, κρατώντας τὴν κερδιά του, πού ἤθελε νὰ σπάσει..

Τίνας νὰ πεῖ τὸν πόνο του; Τίνας νὰ πεῖ τὸν πόνο του;

Ἦ Χρυσούλα εἶτανε σπῖτι καὶ τότε περίμενε πάντα, μὰ δὲ μιλοῦσε, ἔσκυρτε μόνο κ' ἔλιωνε. Κάποτε σήκωνε ἀπότομα τὸ κεφάλι καὶ τὸν κύταζε, ὅς νάχε πάρει πιά τὴν ἀπόφραξη νὰ τοῦ μιλήσει κοκκίνιζε, ἔπιανε τὰ γόνατά της νὰ μὴν πολυτρέμονε, μεσάνοιγε τὰ χεῖλιά της καὶ σῶπαινε. Ἐσκυρτε τότε πῶς πολὺ στὸ κέντημά της καὶ πλήγωνε τὰ δάχτυλά της μετὰ τὴ βελόνα πού ἔτρεμε.

Τίνας νὰ πεῖ τὸν πόνο του; Τίνας νὰ πεῖ τὸν πόνο του; Ἐπλωνότανε ἀπάνω στὸ κρεβάτι του καὶ προσπαθοῦσε νὰ θυμηθεῖ, νὰ συγκεντρώσει τὸ νοῦ του, νὰ ταχτοποιήσει τις ὁρμές του κ' ἔσφιγγε μετὰ τις ἀπαλάμες τῶν χειρῶν του τὰ μηλίγγια του γιὰτὶ χτυποῦσαν δυνατὰ—σὰ φτερά κοράκου—πού περᾶ ἀπὸ μπροστὰ μας—καὶ δὲν τὸν ἀφήναν ἢ-συχο.

— Θέ μου! Θέ μου! Κ' ἐγὼ πού νόμιζα πὸς θάσπερα φουρτούνες στὴν ψυχὴ τους καὶ θάναφτα πυρκαγιὰ τὸ αἷμα μέσα στὰ μπράτσα τους καὶ θάρχόντανε ὅλο μαζί νὰ θέσωμε τὰ θεμέλια μιᾶς νέας ζωῆς πρὸ ὁμορφῆς καὶ πρὸ εὐγενικίας! Καὶ τώρα; Κανένας ἀπὸ τοὺς τόσους νέους δὲ βρέθηκε, κανένας δὲν ὑψώθηκε ἀπὸ τὸ σκλαβόφυχο πλῆθος καὶ νὰ πεῖ:—Ἐρχομαι ἐγὼ μαζί σου! Ἦλω νὰ ζῆω ὅσω ἀπὸ τὰ κοπάδια κ' ἐγὼ! Ἦλω νὰ πηλιψῶ, θελω ν' ἀτσαλοβάψω τὰ νεῦρα μου, νὰ τεντωθῶ, νὰ ὑψωθῶ καὶ ν' ἀδράξω ἀπὸ τὰ μαλλιά τὴ Νίκη καὶ νὰ τὴ φιλήσω ἀπάνω στὸ στόμα! Καὶ νὰ τῆς πῶ:—Ὁ ἀντρας σου εἶμαι Ἐγὼ! Ἦθες δὲ θές, θὰ σπαρταρήσεις καὶ θὰ μού δοθεῖς ἀπάνω στὰ χλωματῆνια κρεβάτια τῆς Ζωῆς!

Κανένας! Ὅλοι ὑψώθηκαν κίτρινοι καὶ φιδο-

ρα. Καθὼς προβαίναμε ἐσμιξάν τὰ βουνὰ καὶ χά-
θγμε ἢ θάλασσα.

Ἵστερα ξανάβραμε τὸ ἐρημικὸ μονοπάτι καὶ
γυρίσαμε τὸ βουνὸ καὶ εἶδαμε τὸ φωτεινὸ τ' ἀκρο-
γιάλι, τὸ δυτικὸ, μὲ τ' ἀνάρια χωριάτικα σπίτια
μέσα στὰ δέντρα· περάσαμε ἀπὸ τὸ Κουρμπέτι μὲ
τὰ ἀναδρωστικά νερά καὶ τοὺς μύλους καὶ τίς ἐλιές
καὶ τίς πυκνοφραγμένους ποιητικὸς βραγιές καὶ τὰ
καλυδόσπιτα. Καὶ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τοὺς φράχτες καὶ
τὰ κλαριά ἐφεγγε ξανά καὶ φάνταζε ἡ ζωντανὴ ἢ
θάλασσα. Ἔτσι πηγαινόντας φτάσαμε τὸ δεῖλι στὸ
Λάκωμα, ὄλο περιβόλι ἀγριο κ' ἐξοχή ἐλιές γε-
μάτη.

(ἀκολουθεῖ)

ΙΔΑΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ RENÉ ARCOS

Τὴν Τετάρτη τῆς βδομάδας ποὺ πέρασε, στὸ
γραφεῖο τὸ ἄλλο, τὸ ὑπερλαϊκὸ. Δειλινὸ. Τὸ
δωμάτιο κακοφωτιστό. Θαμπὰ τὰ πρόσωπα καὶ δυ-
σκολογνῶριστ' ἀπὸ τὰ μάτια μου. Κάτι θαμπὸ καὶ
μέσα μου καὶ δυσκολογνῶριστο. Σκοτούρα, πλήξη,
βίασιμο. Ὁ εὐγενικὸς μου φίλος, ὁ ποιητὴς Bau-
dry, φτάνει συντροφειμένος ἀπὸ ἕνα ξένο κύριο, λι-
γνοκάμωτο νέο μὲ φροντισμένους ἐξωτερικὸ καὶ μὲ
πρόσωπο ἐκφραστικὸ ποὺ ξυπνοῦσε τὴ συμπάθεια.
Γίνεται τὸ παρουσίασμα: — Ὁ κύριος René Ar-
cos. — ὦ! χαίρομαι πολὺ, εὐτυχισμένος εἶμαι γιὰ
τὴ γνωριμιὰ σας.

Εἶχα μπροστὰ μου ἕνα γάλλο ποιητὴ ἀπὸ τοὺς
πὶο νέους. Συχνὰ σταμάτησ' ἀπάνω στὸνομά του,
ξεφυλλίζοντας κάποια γαλλικὰ περιοδικά, κ' εἶδῶ
κ' ἐκεῖ ἀπὸ κάποια κομμάτια ποὺ διάβασα τοῦ ἔρ-
γου του—γιατί δὲν ἔτυχε νὰ πέση στὰ χέρια μου τὸ
βιβλίον του, «La tragédie des espraces», καθὼς
τὸ λέει, ποὺ συγκεντρώνεται χαρακτηριστικὰ τὸ
ἔργο τοῦτο,—μὴ ἰδέα πῆρα, κάπως ἀρκετὴ γιὰ νὰ
τὸν κοιτάξω ξεχωριστὰ τὸν ποιητὴ τοῦτο ἀνάμεσα
στοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους του.

Μὰ λυπάμαι ποὺ δὲ βρέθηκα σὲ ὄρα βολικὴ
γιὰ νὰ μιλήσω μαζί του καθὼς θὰ ἤθελα. Ἔνα
δειλιασμ' ἀπὸ τὰ μικρὰ μου χρόνια φωλιασμένο
μέσα μου γιὰ νὰ μὲ ταραξῆ κάθε φορὰ ποὺ πρω-
τοβρεθῶ μπροστὰ σὲ ξένους καὶ σὲ πρωτογνώρι-
στους, δειλιασμα ποὺ τὸ μεγάλωνε ἢ δυσκολία μου
ἢ μεγάλη στὸ μίλημα μὲς ξένης γλώσσας, τόσο

γλωσσάτοι καὶ μὲ τσιρήσανε τὸ φρυάκι τοῦ φτό-
νου καὶ τῆς εἰρωνείας καὶ τοῦ περιπαίγιου! Ὅλοι
ὕψωθήκανε σὲ ἀρμονικὸτάτο σύμπλεγμα καὶ μὲ τὰ
χέρια, μὲ τὰ στοματὰ, μὲ τὰ μάτια γεμάτα βρι-
σιές καὶ πέτρες χυμῆσανε ἀπάνω μου. Οἱ πρόστυ-
χοι!

Πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι μὲ ἀγανάκτηση.
Σταύρωσε τὰ χέρια του. Ἔλεγε—θὰ νικῶ τὴ
λύπη μου καὶ τὴν ἀπογοήτεψή καὶ θὰ προχωρήσω,
ὡς εἶμαι καὶ μόνος! Καλῆτερα μόνος! Ἄς φωνά-
ζουν οἱ ἄλλοι καὶ ὡς οὐρλιάζουν γύρω μου. Ἐγὼ θὰ
προχωρήσω!

Καὶ ρηχνότανε μὲ τὴν ὄρμη τοῦ ἀγιάτρευτου
καὶ τοῦ ἀπελπισμένου σὴ μελέτη.

Σωρὸς μπροστὰ του τὰ βιβλία, ὅπου ὄλοι οἱ
σοφοὶ τοῦ κόσμου τώρα καὶ χιλιάδες χρόνια δίνουν
μιὰ δικιὰ τους ἀπάντηση στὸ αἰνίγμα τῆς Ζωῆς.
Στὸ αἰνίγμα, ποὺ ἴσως καὶ νὰ μὴν ὑπάρχει καθόλου.
Τί σημαίνει; Τὰ σοφὰ κεφαλάκια ξοδέψανε τὴ γλυ-
κειὰ νιότη ἀλάκμηρη, ἀσκητέψανε τὰ ὁμορφότερα
χρόνια τῆς ζωῆς, καὶ σκύφτανε καὶ σκύφτανε, κα-
τάμαυρα στὴν ἀρχή, κ' ὕστερα κάτασπρα, σκύφτανε
τὰ σοφὰ κεφαλάκια κ' ἐπιτέλους βρήκανε πῶς δὲν
εἶναι δυνατὸ νὰ βροῦνε τίποτα.

ἀπὸ τὴ ζωὴ μου τὴν καθησικὴ καὶ τὴ μοναχικὴ,
ποὺ σπάνια πολὺ, ποὺ σχεδὸν ποτὲ δὲν πλέκει πυ-
κνὲς γνωριμιές καὶ κανενὸς εἶδους συντροφίης μὲ ἄν-
θρώπους ἄλλους καὶ πὶο πολὺ μὲ ἀλλόγλωσσους,
ὅσο κι ἀπὸ τὴ δυσκολία, γενικώτατα, ποὺ δένει τὴ
γλώσσα μου, ὥστε νὰ μὴν τὰ καταφέρνω νὰ μιλῶ
μῆτε καὶ τὰ ρωμαίικα, μὰ καὶ μὲ κείνα νὰ σκον-
τάθω, σὰ νὰ μοῦ εἶτανε γραφτὸ νὰ στοχάζωμαι καὶ
νὰ κουνιέμαι μόνον τὴν ὄρα ποὺ σέρνω τὸ κοντοῦλι
στὸ χαρτὶ ἀπάνου,—βάλτε καὶ τοῦ μέρους ἐκείνου
τὸ ἀκατάλληλο, κ' ἔνα κουδούνι ποὺ σημαίνοντας ἔ-
κοψε τὴ βίβλιτα καλώντας με σὲ βιαστικὴ δουλειά,—
κι αὐτὰ καὶ κείνα θελήσαν ὥστε νὰ μὴ φερθῶ,
χρόνων ἐγὼ τραγουδιστής, καὶ τίποτε ἄλλο στὸν
κόσμο τοῦτο σπουδαιότερο μὴν ἔχοντας ἀπὸ τὴν ἀ-
γάπη πρὸς τὴν Ποίηση καὶ πρὸς κάθε τι ποὺ ἐμ-
πνέει τὸ τραγούδι, καὶ τίποτε ἄλλο ἐπιθυμητότερο
μὴ ξέροντας ἀπὸ τὴ γνωριμιὰ ἐνὸς νέου ποιητῆ
ποὺ γράφει σὲ μιὰ γλώσσα παγκόσμια καὶ ποὺ σῆ-
μερα ὁ στίχος του μπορεῖ νὰ ψιθυρίζεται περήφανα
μονάχ' ἀπὸ τὸ στόμα του, μὰ ποὺ ἀγριο μπορεῖ νὰ
τόνε σαλπίσση τὸ στόμα τῆς Φήμης, νὰ τοῦ φερθῶ,
ὄχι καθὼς θὰ περιμένα ἀπὸ μένα, καὶ μ' ἔλη τὴν
καλοπροαίρετη παρουσία τοῦ φίλου Baudry. Τοῦ
τραύλισα μόνον κάποια κομπλιμέντα γιὰ τὴν τέχνη
του τὴν ἀριστοκρατικὴ καὶ τὴ σοφὴ μὲ τὸν καθολικὸ
τῆς χαρακτήρα καὶ τοὺς πλατυοὺς ὀρίζοντας ποὺ
θέλει νὰ νολέξη, καὶ τοῦ εἶπα πῶς ἴσα ἴσα τὴν περα-
σμένη μέρα ἔδλεπα προσεχτικὰ νὰ τὸν ἀναφέρῃ,
σὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς ἀντιπρόσωπους τῆς σοφῆς ὀργα-
νωμένης ποιητικῆς, μέσα στὸ βιβλίον του γιὰ τὴν
«Ἐπιστημονικὴ Ποίηση», ποὺ εἶχε τὴν καλοσύνη
νὰ μοῦ στείλῃ ὁ René Ghil, ὁ πολὺ δυσκολονόη-
τος, μὰ τρανοσυνεῖδης καὶ ἀξιοθάμαστος ποιητῆς.
Τοῦ πρόφερα τὸνομα τοῦ Verhaeren, καὶ μοῦ
ἀποκρίθηκε σὰν ἕνας ποὺ ἔχει καθαρὴ τὴ συνείδηση
τῆς μεγαλονόητης τέχνης τοῦ ποιητῆ τῆς «Πολλα-
πλῆς Λαμπράδας», πρώτου μέσα στοὺς πρώτους.
Ἀπὸ τοὺς νέους δὲν εἶχα πρόχειρο νὰ τοῦ ρίξω
ἄλλο παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Jules Rommain, τοῦ
χτυπητοῦ μὲ τοὺς λεύτερους καὶ χωρὶς ρίμα ρυθ-
μοὺς τοῦ ψάλτη τῆς «Σύφυξης ζωῆς», ποὺ τὴν ἀρ-
πάξει, γιὰ νὰ τὴν παραστήσῃ, μὲ ἀπὸ τὸ κάθε τι
τῆς χώρας, ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς καὶ ἀπὸ τὰ σπίτια
τῆς, ἀπὸ ὄλους τοὺς θόρυβους ποὺ φτάνουν ὡς
ταυτιά του, ἀπὸ ὄλα τὰ θεάματα ποὺ χτυπήσανε
τὰ μάτια του. Τόνη ρώτησα καὶ γιὰ τίς Μοῦσες,

Γέροι πιά, χλωμεὶ κι ἀνήμεροι, κατορθώσανε
νὰ νοιώσουν ὅ,τι ὁ ἄγλος νοιώθει εὐτὸς ἀπαρχῆς, μὲ
τὸ ἐπιστιχτό του, τὸ ἀλάθειτο:

«Δὲ γεννηθήκαμε γιὰ νὰ νοιώσομε τὴ ζωὴ, μὰ
γιὰ νὰ τῆς χαροῦμε».

Καὶ σωριαζονται ἀπρομάλληδες ἀπάνω στὰ
ὀγκώδη τους βιβλία καὶ κλαίνε ἀκηρηγόρητοι τὴ
ζωὴ ποὺ χάσανε, κλαίνε τὸν ἥλιο καὶ τὰ τραγού-
δια, τὴ γυναικία καὶ τὴ θαλασσά, κλαίνε τὸν ἀπο-
σπερίτη ποὺ δὲν τόνη βλέπανε κάθε βράδι νὰ κα-
τρακυλᾷ νὰ στάζει μέσκα στὸ γιάλι, καὶ τίς παπα-
ρόνες κλαίνε καὶ τίς κυκλαμιές, ποὺ δὲ μαζέψανε
ποτέ τους, περπατώντας στὰ χωράφια.

Κ' ἔρχεται ὕστερα πονετικὸς ὁ θάνατος καὶ τοὺς
σκοτάνει. Κι ἀπὸ τὴν ἀκρὴ τοῦ δρόμου, προβαίνουν
ἄλλοι σοφοὶ κι ἀκολουθοῦν τὴν ἴδια στράτα καὶ τὸν
ἴδιο χαμό καὶ σκοτώνονται κι αὐτοί, κ' ὕστερα ἔρ-
χονται ἄλλοι καὶ ἄλλοι καὶ δὲν ἔχουν τελειωμό.

Ἔσκυψε ἀπάνω στὰ βιβλία κι ὁ Ὀρέστης μίας,
καὶ προσπαθοῦσε νὰ πιάξει καὶ νὰ μὴν ἀκούει τὸ
βαθὺ παράπονο καὶ κλάμα ποὺ σιγονκλαίνε οἱ σοφοὶ
πίσω ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ τρανά τους λόγια. Ἔστα-
τικὸς ξεφύλλιζε τὸ χειρόγραφο τῆς «Καινῆς Διαθή-
κης» του καὶ παραφερότανε κι ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν

καθὼς λένε τίς γαλλίδες ρυθμοπλέχτριες ποὺ δώσανε
τώρα στὴ γαλλικὴ τὴν ποίηση μιὰ καινούρια ὄρμη
μὲ τὸ νέο αἷμα ποὺ τῆς χύσανε. Τὸνομα τῆς και-
νέσσας Noailles, τῆς περίφημης ψάλτρας τῆς
«Ἀρίστητης Καρδιάς», δὲν τᾶκουσε μὲ περισσή εὐ-
χαρίστηση καὶ μόνον μὲς παίνεψε τὴν κυρία De-
larue-Mardrus. Καθὼς πάλε χωριστὰ μὲς μί-
λησε γιὰ κάποιον ἄλλο νέο ποιητῆ, ποὺ θὰ εἶναι,
καθὼς φαίνεται, ἀπὸ τὴν παρέα τους, ἀπὸ τὴ συντρο-
φιὰ τῶν λογογράφων ποὺ γνωρίζονται μὲ τὸνομα le
groupe de l' Abbaye· γιὰ τὸν Théo Var-
let. Καὶ θυμήθηκα πῶς διάβασα κάποτε στίχους
του σὲ μιὰν Ἀνθολογία «Les bandeaux d' or»,
καθὼς κ' ἕνα κομμάτι τοῦ René Arcos «Ὁ ἀν-
θρώπινος παροξυσμός». Τὸ ξαναῆδρα τώρα τὸ κομ-
μάτι τοῦτο μὲ στίχους τέτοιους παραστατικούς:

«Μὰ κάτι μέσα μου σαλεύει γιὰ ἕνα πέταμα,
ἄ! κάτι τι ἀκατανίκητο ποὺ τεντώνεται καὶ μὲ κά-
νει νὰ τινάζωμαι καὶ νὰ σταίνωμαι ὀρθὸς μὲ ὑψω-
μένα τὰ χέρια, σφιστοδεμένος, ὅσο ποὺ νὰ ξεσπάσω,
μέσα στὴ σάρκα μου. Στέκομαι στὸ μῦλο, βλέπω
νὰ ξεπροβάλλῃ ἕνα καρδί, κ' ἔχω τόση ψυχὴ μέσα
στὸ κορμί μου ποὺ δὲν ἔχω πιά κορμί. Βλέπω νὰ
τρανεύῃ ἕνα καρδί· στολισμένο μὲ φλάμπουρα, ζων-
τανώτερα κι ἀπὸ μιὰ φωτιά. Εἶναι μεγάλο, πολὺ
μεγάλο, ποὺ θὰ μπορούσε, ἂν τὸ θέλανε, νὰ πάρῃ
ἀπάνου του ὄλους τοὺς ἀνθρώπους σ' ἕνα ζεῖρο τε-
ράστιο, κ' ἔπειτα ἔτσι νὰ τραβήξῃ, λαχταρώντας
ἀπὸ χαρές, μὲ τὸ φέρτωμά του, φέρτωμα ἡρώισμου
καὶ ἀγάπης καὶ μὲ τὴν πὶο τρελλὴ τόλμη, πάντα
μπρός, πρὸς κάποια τρομαχτικὴ καὶ μπορετὴ νίκη.»

Μέσα στὴν τέχνη του, μὲ τὰ παγκόσμια κοιτά-
ματὰ, ὁ νέος μας ποιητῆς σὰ μέσα στὸ καρδί ποὺ
ἀγναντεύει, φιλοδοξεῖ νὰ περιλάβῃ ὄλες τίς ψυχές
μὲ ὄλες τίς ιδέες καὶ μὲ ὄλα τὰ ζεῖρα. Κακομε-
ταφράζω στίχους του κι ἀπὸ ἄλλο κομμάτι τοῦ
«Ἀνθρώπινου παροξυσμοῦ», βγαλμένο μὲ ἀπὸ τὴν
«Poesia» τοῦ φίλου μας Μαρινέττη, τοῦ ἄλλου
πάλι, μὲ τὴ ραβδαλικὴ φαντασία καὶ τὴν ἀκρά-
τητη συχοχυρία, διαλαλητὴ τοῦ μελλοντισμοῦ:
«Μὰ ἡ ζωὴ δὲ θέλει νὰ κοιμῶνται οἱ δυνάμεις τῆς.
Τὸ ὕφαινε τὸ παννὶ τῆς μὲ σήματ' ἀναρίθμητα,
ποὺ εἶναι τὰ στημόνια καὶ τὰ ὑφάδια τῆς. Ἀνά-
παψή δὲ δίνει μῆτε στοὺς νεκρούς... Μὰ τὸ μεγάλο
κράξιμο τῆς λυρικῆς μανίας τὰ πέρασε τὰ κορμιά
μας σὰν ἕνα κῶμα ἡλεκτρικὸ, κ' ἔξαφνα, χυμῆνοι,
ἐλθῶσι σὲς σκάλες τῶν ἀλόγων μας, παίζοντας ἐν'

ἀπάντησῃ ποὺ ἔδινε στὸ Αἰνίγμα τῆς Ζωῆς. Ὅλα
μὲ τὴ θεωρία του ἐξηγοῦνται, δικαιολογοῦνται,
μπαινουν στὴ θέση τους, ἀρχιτεχνικὰ· κι ὠρατὰ.
Ἡ Ἀγάπη, ἡ σοφὴ καὶ πολυέφερη, ἡ ἐπιστημονικὴ
Ἀγάπη, γίνηκε ὁ ὑτέροχος Ἀτλαντὰς, ποὺ βαστά-
ζει ἀπάνω στοὺς ὤμους του ὄλον τὸν καινούργιο
κόσμο: καὶ τὴν καινούργια Ἐρησεία καὶ τὴν Ἡ-
θική καὶ τὴν Κοινωνία καὶ τὴν Τέχνη.

Θε μου! Τί ὠρατὸ, τί ρυθμικὸ, τί λογικώτατο
τὸ εἰκοδόμημα τῆς θεωρίας του! Ὅλη του τὴ νιότη,
ἀλήθεια, ἐκεῖ τὴν ἔδιδε. Τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς ἐβγαλέ
τῆς ἀπὸ τὰ στήθια του καὶ τὴν ἔβαλε θεμέλιο στὸ
εἰκοδόμημά του αὐτὸ. Μὰ τώρα χρίζεται τοὺς καρ-
ποὺς τῆς νίκης του. Μὴ περφηρεῖται φροντάνει κι
ἀπλώνει μέσα στὸ νοῦ του τὰ κλαδιά τῆς, τὰ καρ-
περά, τὰ γερά, τὰ ὀρθωμένα, σὰ μπράτσα ἡρώων.

Πόσο ὑπέρφερε ὁ Ὀρέστης προσπαθώντας νὰ ξε-
ριζώσει τώρα καὶ τόσα χρόνια ἀπὸ τὰ σωθικά του
μέσα τίς ὀρμές τῆς νιότης! Ἀπελπισμένος ἄρρησε
τοὺς φίλους του νὰ κἀνουνε καντάδα κάτω ἀπὸ τὸ
ὠραῖο φεγγάρι καὶ στρίγγωνε αὐτὸς στὴν κάμερά
του μέσα τὰ νεκρικὰ του τὰ χρόνια καὶ χλωμιάζε
διαβάζοντας, κ' ἔδλεπε τὴ νύχτα νὰ περᾷ καὶ τὸ
φεγγάρι νὰ χάνεται καὶ ν' ἔρχεται ἡ μέρα κατωκό-